

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Christophori de Ortega Sanclementini, E' Societate
Iesv. Qvondam in Provincia Toletana Theologiæ
Scholasticæ publici Professoris ... Tractatvs Dvo, De
Trinitate, Nec non, Incarnatione**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, 1664**

Qvæst. III. An ratio imaginis naturalis sit, ac personalis Filio?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94251](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94251)

Trinitas cognoscitur ergo Trinitati toti loquitur. Quod sibi loquitur Pater constat ex testimoniis datis August. 11. de Trinit. Anselmi, & Gregorij n. 2. neque opus est, ut audiens à loquente distinguatur, ut patet. Quod autem loquatur filio constat ex Ioann. 12. Sicut dixit mihi Pater, sic loquor. & cap. 3. de Filio: Quod audiuit, & vidit hoc testificatur. cap. 7. Sicut docuit me Pater hæc loquor. cap. 15. Que audiuit à Patre meo hæc nota feci vobis. psalm. 2. Dominus dixit ad me, Filius meus es tu. ad quæ consentit Aug. tractat. 14. in Ioann. post med. & 54. circa fin. ait: Dixit ergo Pater Filio, sicut dedit vitam Filio; non quod nesciebat, vel non habebat, sed quo ipse Filius erat. ac rursus: Dixit veritati, quia genuit veritatem. & contra serm. Arrianor. cap. 12. post med: Si non per ipsum (Verbum) Pater inbet (Verbo) ut defendat de calo (per Incarnationem:] Non ergo Pater per suum Verbum inbet, aut aliud erit Verbum, per quod iubetur verbo. De Spiritu S. constat ex Ioann. 16. Non enim loquitur à semetipso, sed que audiet loquitur. ac rursus: De meo accipiet, & annuntiabit vobis. vbi locutione impropria numeri primo loqui etiam Filium ad Spiritum S. quia ei spiratione communicat cognitionem ad ipsum Verbum terminatam, agnoscunt Patres citati d. 2. agentes de profectione Spiritus S. à Filio. Denique vniuersaliter loqui Patrem ad Trinitatem totam conspirant Patres citati d. 8. q. 1. ex illo Genes. 1. Factimus hominem. & Genes. 11. V. nite descendamus.

Huc remissimus solutionem ad Durandi, & Eunomij argumentum, quod, & plurium Arrianorum fuit apud Cyrilli. sic hæreticorum verba habent. Quia cum locutio, non nisi verbo fiat, aut per ipsum Filium, si Verbum verum est, loquitur Filio Pater; aut si hoc absurdum est, aliud est Verbum interius, atque naturale, quod ad Filium locutus est Pater. Respondet optimè Cyrillus alio verbo non egerit, ut ad ipsum, qui, ut Deus, & persona omnia, audiendi capax est, Pater loquitur; sed ipsomet loqui Patrem, & ipsum audire, non alio: sicut quævis Forma se ipsa tatis est, verb. gr. lumen, nec alio indiget, & ut illuminaretur, si illuminari ut quod posset. Cyrilli verba sunt: Habet enim Filius naturaliter perfectam paternæ voluntatis cognitionem, nec verbum expectat cum ipse sit verbum. A ratione obicitur ex nostra doctrina, Controu. de Sciētia Dei d. 3. quia, si Pater Trinitati toti loquitur Verbo obiecta per ipsum representata: ergo in Verbo, nec solum in se ipsis obiecta omnia cognoscunt, tanquam in medio contra ibi dicta. Nego consequentiam. Nihil enim Verbo manifestatur personis, quibus non loquitur ob indigentiam cognoscendi ex Patris locutione, ut rectè Augustinus recitatus n. 4. ex tract. 54. in Ioann. circa fin. sed ex necessitate loquendi in Patre, cuius locutio perfectio necessaria est: ea tamen necessarjō resultat auditio in ipso Verbo, & aliis omniscijs personis: non quod ex illo ad rursus secundo cognoscenda obiecta personæ ducantur, sed quod supposita perfectissima eorum cognitione cognoscant perfectissimam eorum omnium obiectiuam representationem, quæ in Verbo est: sicut in scientia formalem eorundem representationem recognoscunt, quia ex illa ad obiecta ipsius rursus cognoscenda, quasi regrediantur.

Quod autem ad creaturas Verbo suo loquatur, concors etiam Patrum sententia est ex illo: Omnia per ipsum facta sunt, Ioann. 1. & illo toties Genes. repetito: Dixit que Deus. Fiat lux: Fiat Firmamentum. Producat terra, & psalm. 33. Verbo Domini celi firmati sunt. & psalm. 48. Ipse dixit & facta sunt. & ex alijs similibus ad quæ Patres, & Interpretes videre, Aug. 1. de Genes. ad liter. cap. 3. lib. 2. cap. 6. contra serm. Arrianorum capite 12. & 13. 7. de Trinitate, capite 3. sub initio tractatus 21. in Ioann. longè ab initio Euthymi capite 16. in 14. Ioann. Origen. hom. 2. in varios col. 3. Athanas. orat. 3. contra Arrian. circa med. de decret. Nicænæ Synod. med. dialog. 3. de S. Trinit. contra Macedon. vers. fin. Nyssen. de Trinitate & aduentu Domini contra Iudæos col. 2. Nazianz. orat. 49. de fide vers. med. Cyrilli. Alex. 2. thesaur. vers. med. lib. 10. cap. 6. fin. lib. 12. capite 9. Philon. Carpat. col. 4. in cant. Anselm. 32. Monologij fine, & sequentibus, Glossa in locum citatum psalmi 148. R. P. Christoph. de Ortega, de Deo uno & Trino.

Hesitantur Scholastici omnes cū Magistro in r. d. 27. & in 2. d. 13. cap. Præterea, & cum S. Thom. 1. p. quæst. 34. art. 1. & 3. & 4. contra G. capite 13. post med. Verum locutio hæc ad creaturas, non intelligitur de exercita (quæ non nisi per illustrationem, seu reuelationem fit, & creaturæ rationali audiendi capaci externè productam) sed de re mota, & in actu primo, ut ex Patribus præcipuè Augustino poterit quisque notare. Circa ea tandem, quæ Verbo loquitur Pater, certum est intelligibilia omnia esse; quorum omnium Verbum, ut pote infinitum representatiuum est; tamen sine reali respectu ad illa, præsertim ad extrinseca, licet à nobis non sine respectu ad omnia cogitur, ut ex dictis d. 5. quæst. 1. certamine 3. satis liquet: quidquid oppositum inconsequenter doceat Ruiz disputatione 62. numero 9.

QVÆSTIO III.

An ratio imaginis notionalis sit, ac personalis Filio?

Nihil in titulo explicandum occurrit, ut directè Quæstioni respondeatur.

CERTAMEN I.

Filius personaliter imago ex Patribus, & Scriptura catholice probatur.

Durandus r. d. 28. q. 3. art. 2. docet imaginem improprie solum reperiri in diuinis, quare ita solum Filio conuenire. Eum autem erroris damnat Carthusianus. q. 4. Temeritatis verò Ruiz d. 64. sect. 7. à n. 1. quia verba Scripturæ sine necessitate ad improprios sensus detorqueat. Secundò: quia à Patribus, & Scholasticis omnibus ex proprio iudicio nimium audax defecit. Tertio: quia rationi aduersatur, quæ ex Patribus, & Scholasticis monstrabitur Filium Patris imaginem strictè sumptam esse. Aureolus d. 27. p. 2. art. 3. (quem alij ignominati sequuntur) asseruit sine oppositione producentis, & producti imaginis proprie rationem esse in diuinis, ac præinde communem esse, non personalem adhuc Filij. Eadem temeritate, quæ Durandus laborat: cum eisdem Scripturæ, Patrum, & Conciliorum testimonijs, ac Theologorum consensui, & rationi ex Patribus efformandæ opponatur, quibus Durandus. Communis ergo Theologorum sententia docet imaginem proprie sumptam Filij propriam, ac personalem esse, ita Magister in r. d. 27. cap. 5. & 6. d. 28. fin. d. 31. pag. 3. quibus locis S. Bonau. Capreol. Ricardus, Carthusian. Egyp. & Commentatores reliqui. Alex. 1. p. q. 61. m. 1. 2. & 3. art. 2. Albert. q. 35. m. 2. S. Thom. 1. p. q. 35. art. 1. & 2. vbi Caiet. & reliqui Interpretes, & 4. contra G. cap. 11. vbi Ferrar. Scotus cum suis in r. d. 10. q. vnic. ad 1. & d. 31. q. etiam vnic. Canarten. 1. p. q. 27. art. 2. p. 4. Valq. d. 145. Soar. 9. de Trinit. cap. 8. & 9. Ruiz d. 64. sect. 3. n. 1. & sect. 4. numero etiam reliquos antiquiores preferens, Becanus cap. 1. q. 4. Zúnniga d. 10. Granad. d. 11. sect. 5. Luis Torres d. 19. dub. 3. Martín Perez d. 15. sect. 3. Gaspar Hurtado, d. 7. dif. 10.

Probatur ex Sap. 7. vbi de Filio dicitur: Speculum sine macula, imago hominatis illius. Ad Hebræ. 1. Figura substantiæ. 2. Cor. 4. Qui est imago Dei Coloss. 1. Imago Dei inuisibilis. Ad Roman. 8. Quos præcinit, & prædestinavit conformes fieri imaginis Filij sui. Clem. Roman. ep. ad Iacob. fratrem Domini circa med. Speculum, & caratibet, & imago viuens Patris viuentis. Thaumaturg. in regula fidei diuinis per S. Ioannem accepta: Deus à Deo, figura, & imago Deitatis, verbum essentia. Athanas. de decret. Nicænæ A 2 2 Synod.

loco procedens concludit; *Facies* nomen Deo metapharicè, aptius tamen re signi significata Filio ellet, quam Spiritui, docent Patres ad ea Plalmi verba, licet rig dè de Dei scientia sit fermo, Athanas. de unita substantia Trinit. sine, Euthymius in eum locum, Gaudentius Brixienfis tract. 14. de missione Spiritus S. Cyrillus ipse, de Trinit. longè à principio ubi ad 14. Ioann. *Qui videt me, videt & Patrem meum.* ita habet: *Quod, quasi facies Dei, ac Patris, sit, docet facile Plalmi vno loco dicens: Quo à facie tua fugiam.* Alio autem loco in persona eorum, qui in illum crederent: *Signatum est super nos lumen vultus tui Domine.* Obligati enim sumus Spiritu sancto, per gratiam, ad effigiem, & similitudinem faciei Patris, hoc est Filij. Ac de extremo loco sic effatur 3. in Ioann. cap. 29. *Vultum enim Dei Patris Filium appellat, id est Patris caracterem: lumen verò illius gratiam Spiritus, quæ ad omnes penetrat creaturas: per quam ad Deum Fide conformamur, tanquam sigillo quodam ad Filium conformamur, qui Patris imago est.* Quibus satis expressit, quo sensu illud: *conformes fieri imaginis Filij sui.* per prædestinationem de imagine Spiritus S. intellexerit, ut de actiua, & impressa solùm, cum de expressa imagine, ac propria Patris Filium, tam his locis, quam 10. thesaur. cap. 4. & 3. in Ioann. cap. 29. vers. med. intellexerit, sicut, & Chrysost. hom. 15. col. 3. Origen. & Theodoret. Nyssen. item de Trinit. & aduentu Domini contra Iudæ. col. 1. Sic illud Prou. 8. legit, & expendit ex antiquorum lectione: *Cum pararet celum, aderam unâ cum eo: atque ego eram, quæ delineabatur: quotidie oblectabar facie eius. Quem igitur locum hoc habent si non in substantia, atque re vera facies erat? Denique Galat. 3. de arcanis cap. 3. filium faciem Dei appellat, si ex Hebræorum traditionibus ostendit, quomodo, & puer ex recitatis Patribus illum compellant. Solùm ergo his locutionibus de Spiritu S. licet improprie, eius cum Patre, & Filio consubstantialitatem volunt contra hæreticos eunice Patres. Verùm Athanas. epist. 2. ad Serap. post med. Patrem etiam imaginem videtur appellasse his verbis. *Quemadmodum in propria sua imagine est Filius in Patre, ita & Pater in Filio.* Sed vel imago sumitur abusivè pro exemplari, vt vult. S. Thom. vel illud, *quemadmodum, solùm cadit supra: est Filius in Patre, immanenter, & circuminsensuè, ita, Pater in Filio.* Alio qui post particulam, ita, quæ re ponit particulam *quemadmodum, adiungit ad coherentiam, & lenium deberet: & Pater in propria sua imagine.* Sensus ergo est: *Quemadmodum Filius in propria sua imagine, id est in forma Dei existens, sicut Deus, est in Patre, ita &c. vt bene Ruiz exponit.**

7. Hanc eandem imaginis proprietatem in filio aliis nominibus Patres exponunt, nempe *speciei* nomine. Ambros. in symbol. Apostolor. cap. 1. med. *Eternitas est in Patre, species in imagine, virtus est in munere, & hæc tamen tria vnus est Deus.* Ad quæ Aug. de Trinit. cap. 10. *Imaginem speciem nominavit: credo propter pulchritudinem, ubi iam est tanta congruentia, & prima equalitas, & prima similitudo.* quo etiam vtuntur nomine Clemen. Alex. 1. Pædag. cap. 7. Hilar. de Synod. col. 6. ad can. 1. orient. Gregor. M. 5. Moral. cap. 25. ac Cyrill. in id Ioann. 5. *Pater testimonium perhibet de me; neque vocem eius numquam audistis, neque speciem eius vidistis, & Verbum eius non habetis in vobis manens, &c.* Athanas. seim. de Sanctissim. Deipara *speciem* pro specie dixit. Vocem autem speciei, & caracteris, quæ frequens est etiam apud Patres recitatos, & sigillum ac imaginem, vt synonima contunxit ibidem sic effatur: *Caracterem, & speciem substantiæ eius, per quam ipse Pater exprimitur, & representatur.* Vt enim amulo signatorio species aliqua effigietur, quam, & imaginem expressam, & sigillum appellamus: nihilque quatenus ad suos pertinet, deficit ab exemplari, sicut quoque Filius, &c. & orat. 4. contra Ariar. longè à principio sic proxima verba Ioann. 5. expendit: *Pulchre hic Verbum contunxit formæ, & palam faceret se esse Verbum Dei, & imaginem, & caracterem, & speciem sui Patris. Characteris verò, & sigilli vocabus eadem sententiam exprimitur desumptis ex Ioann. 6. 27. *Hinc Pater signavit Deus.* ad quæ Cyrill. 3. in Ioann. cap. 29. longè à princip. *Quoniam igitur diuina Scriptura testatur caracterem hypostaticos Dei Patris Filium esse, quia in ipsa, & ex ipsa est naturaliter, quo alio**

caractere Pater Filium suum signavit? aut, Ne Pater, quo alio caractere signatus est, ut Filium signare possit? & post pauca: Signatur ergo à Patre, qui ex substantia eius est Filius. Naz. orat. 36. 4. de Theolog. ver. fin. *Filium caracterem, & purum Patris sigillum vocat.* Athanas. 8. de Trinit. longè à med. ad verba proxima Ioann. 6. cur sigillum dicatur sic edidit: *Quia Omnem in se patris formæ plenitudinem significantis se Dei contineret: ut quod signasset Deus, non aliud ex se, quam formam Dei signantis asserret.* Naz. orat. 35. longè à med. n. 66. his vocibus splendoris nomen adiunxit, dicens: *splendorem, caracterem, & sigillum.* qua voce vitur etiam Synod. Alex. ep. citata ad Cyrill. & Cyri luc. p. 1. de recta fide ad Theod. col. 12. Ambros. proem. libri 2. de fide ad Gratian. *Imago, & splendor, & caracter dicitur Dei Filius, quia hæc incomprehensibilem, & inuestigabilem paternæ diuinitatem maiestatis in filio, & expressam similitudinem reuelant.* Splendoris autem, candoris, radij luminis, lucisque, ac similia vocabula Filio constat exhibita à Patribus hoc Cert. m. datis, aliisque relatis d. 2. à nobis, & à Ruiz d. 27. lect. 7. & d. 44. lect. 2. ex ad Hebræ. 1. Sap. 7. ex quo etiam *speculum* nominatur à Clemente Romano recitato n. 2. atque aliis recitatis, quia sicut in speculo elucet cuiusque forma, sic Patris in Filio.

CERTAMEN II.

Pro vera theologica Veritatis huius ratione notata.

EX minus penetrata imaginis multiplicis differètia à veritate, & Patribus temerè, atque in fide periculose aberravit Aureolus: frigidèq; ab Scholasticis pro Catholico dogmate certantibus impugnatur. Contendit enim ille imaginem non debere ab exemplari produci: quare diuinâ cognitionem propriè imaginè esse, licet ab exemplari, & obiecto nõ producatur, nec Filium, quia producit imaginem esse. Contra verò Theologi reliqui contendunt imaginè omnè à suo exemplari produci debere: ac proinde Filium solâ imaginem fore, quod de efficientia a diuina egredere probabunt, nisi in vna tantû imaginis speciei intentionali verò motione eorû discursui non prodest, vt iam patebit ex dicendis. Vt ergo conclusio dogmatica solidè contra Aureolum proberur, imago vniuersim consideranda, ac speciatim diuidenda, ac definienda est. Vniuersim autem sic definitur: *Imago est alicuius representatio expressa, siue, vt Antiqui aiebant: similitudo expressa ad aliquid representandum.* Diuiditur autem primò in imaginem intentionalem, & realem. Intentionalis est, quæ per intellectû, seu intentionem immediatè, & proximè fit. vt cognitio obiecti & Verbum: vnde hæc intentionalis imago in formalem, & obiectiuam dissectatur. Formalis intentionalis est, quæ formaliter reddit cognoscenè obiectum, seu exemplar cuius est obiectiuam verò quæ obiectiuè solùm illius cognitioni inseruit. Imago autem purè, ac stricte realis est, quæ cû intentionalis nõ sit, sua physica entitate nata ad aliquid representandum, aptaque est, seu alicuius est representatio expressa. Hæc autem diuiditur in naturalem, & artificialem. Artificialis est: quæ arte fit, nimirum ex fide representandi exemplar, quare, & ex huius cognitione pronemans, Naturalis: quæ natura sua talis prodit, nullo artis, & intentionis seu finis interuentu, aut obtentu proprio. Vbi aduerte imaginem artificialem propriè, ac strictè imaginem esse, nec solùm analogicè, vt singularis contra omnes volebat Ruiz d. 64. lect. 1. n. 11. fundamentum nullo; quia hanc primùm imaginem dictam fuisse, atque inde reliquas imagines fuisse nominatas mihi dubium non est: imò, quia in imagine artificiali similitudo in figura præcipue est, Dei Filij figura substantiæ dicitur, iuxta S. Thom. infra recitandum, tribuente de suo nomen artificiali imagine naturali: sicut, & rationem imaginis tribuit.

2. His generatim præmissis, nota secundò: Imaginem intentionalem nullatenus debere ab eo, quod representat provenire, adhuc motione intentionali. Est contra Ruiz d. 64. lect. 2. non tamen contra eos, quos pro se re-

fert; Hi enim de aliis imaginibus loquuntur. Probatur conclusio: quia Verbum est imago intentionalis obiectiua essentiae, & communium: atqui ab eis, ut pote ipsi identificatis, neque motione intentionalis reali, nedum physica provenire potest: ergo de ratione imaginis intentionalis uniuersim non est à suo exemplari, quod representat, cuiusque imago est prouenire. Maior probatur ex 1. ad Hebræ. *Figura substantiae.* Ad Colof. 1. *Imago Dei inuisibilis.* 2. Cor. 4. *Qui est imago Dei.* Sap. 7. *Speculum sine macula Dei maiestatis, & imago bonitatis.* Hæc autem omnia, quorum dicitur hic imago Filius, essentia, & communia sunt. Secundò probatur ex Patribus. Thaumaturgus citata regula fidei. *Figura & imago Deitatis.* Athanas. lib. seu dialog. 3. de assumpt. hominis sæpe Filium *caractherem, & imaginem substantiae* vocat, & 5. de unita substantia Trinit. post med. ac dialog. 1. de S. Trinitate contra Anomæ pag. 5. *Filium imaginem hyposthascos id est essentiae* appellat iuxta Paulum, & dialog. 2. vers. med. *Filius ipsius essentiae imaginem dixit Apostolus, qui inquit splendor est gloriæ & caracther hyposthascos. Quæ caracther hyposthascos nihil aliud est, quam essentiae imago.* Hilar. lib. de Syn. vers. med. *Imago, ait, Paternæ essentiae nata.* Chryl. 1. 3. fin. *Serm. de Trin. sub init. Significans scriptura unam esse imaginem Trinitatis, dicit: Et fecit Deus, hominem, secundum imaginem Dei fecit illum. Sicut, & Paulus clamat de Filio: qui cum sit splendor gloriæ, & caracther substantiæ. Et iterum: Qui est imago Dei inuisibilis.* Euieb. Cæ. ar. 4. demonstrat. Euangelicæ: *Solus Filius diuine nature in seipso ferat imaginem.* Neque licet respondere imaginem hic impropiè ab istis Patribus sumi, tua enim hac interpretatione, ac solutione ad Scripturæ, & Patrum testimonia, suum errorem Durandus facillè defendit.

3. Probatur secundò animaduersio nostra: quia de ratione imaginis, seu representationis intentionalis, tam formalis, quam obiectiua non est procedere ab obiecto representato cuius est imago. Alioqui, nec scientia diuina se ipsam representaret formaliter: neque Verbum, seu Filius se ipsum representaret obiectiue, neque sui tanquam obiecti, aut creaturarum, à quibus non penderet, aut procederet motiue, Verbum foret, contra omnium Scholasticorum consensum. Et ratio à priori est, quam dedimus sæpe, præcipuè controu. de scientia Dei: quia de ratione infinitæ, ac summæ representationis, qualis diuina est, est esse formaliter representationem in suo genere omnium representabilium: cum autem scientia diuina, ac verbum sint, & formaliter, & obiectiue representabilia: & scientia ipsa sui ipsius representatio formalis, & imago erit, ac verbum etiam ipsum representatio, & imago obiectiua sui ipsius: atqui à se ipsis nequeunt procedere: ergo de ratione imaginis, seu representationis intentionalis non est procedere ab exemplari, seu ab eo, quod representat. Huic autem doctrinæ nemo Patrum aduersatur, loquuntur enim de aliis imaginis speciebus, ut iam ostendam. Verum est de imagine intentionalis creata ab obiecto, vel substituto illius tandem procedere, sicut de quavis cognitione creata omnes docent; sed, sicut cognitionis increatæ rationem ab obiectis independentem, in ratione etiam representationis, fatemur, ac verbum in ratione Verbis, & in ratione imaginis intentionalis (quæ in ea representatione stat) independentem utrumque fatemur necesse est. Dices Arist. 6. Topicor. cap. 2. ante med. negare legi imaginem esse: *Nam imago, id est, cuius generatio per imitationem est.* Sed disparitate imaginis intentionalis creatæ, & increatæ nuper assignata soluitur. Verbum loquitur ibi Arist. non solum de imagine creatæ, sed de artificiali, quæ sola per imitationem est. Dices rursus diuinæ idææ similitudines intentionales rerum sunt, nec tamen imagines, quia res ab ipsis, non ipsæ à rebus procedunt. Atque idææ artificis ideo etiam non est domus faciendæ, imago, sed exemplar. Respondetur rerum, & domus possibile esse imagines, licet ab eis idææ diuinæ non procedant, quia eas in eo statu representant, non autem existentium, quia in eo statu nondum pro eo signo sunt, nec representantur. Instas denique: Imago dicitur ab imitando ex S. Thom. q. 22. ar. 3. & in 1. 2. d. 2. q. 1. art. 1.

corp. imitatio autem est ordo ad exemplar: ergo imago vera, & realis, cuiusmodi est intentionalis, realis ordo erit ad suum obiectum, seu exemplar, quod representat. Sed dato omnem imaginem imitationem esse, quod solum de imagine artificiali verum propriè loquendo puto, quia ea primùm imago dicta est: imago omnem imitationem, seu imaginem dicere ordinem realem ad representatum. Illum enim, sicut representatum, ita neque imitatio requirit. Rectè enim Hilar. de Synod. ad Can. 1. oriental. solum ad imaginem requirit dissimilitudinem à representato non habere. *Imago, inquit, omnis eius, ad quem coimaginatur species indifferens, seu non differens, ac dissimilis est.*

4. Nota tertio imaginem purè realem artificialem ab exemplaris cognitione realiter pendere, quare, & ab ipso exemplari, quod representat. Res est indubitata. Cum enim imago huiusmodi ex fine, & intentione artificis representandi exemplar, seu prototypum necessarid proueniat: atque hic finis neque intendi, neque executioni mandari potest, quin exemplar cogitatur, imago artificialis, sine exemplari, seu prototypi cognitione fieri minime poterit. Duo igitur habet realis artificialis imago, & à sui exemplaris, seu prototypi, quem refert, dependentiam, atque adæquatam similitudinem, quæ in accidentibus, seu qualitatibus, præsertim figura consistit, ut rectè animaduertebat S. Thom. recitatus n. 1. sine: Vnde cuiusque defectu imago realis artificialis nimirum, non erit, si vel ad amissum exemplar non referat, vel ab eius cognitione, & imitandi illud intentione non procedat, ut diximus. Ea propter, quæ casu alius similia sunt, alio autem sine arte facta, imagines esse illorum negamus: atque ea quæ figuram, lineamenta, & colores multum non referunt exemplaris, licet ex intentione imitandi illud, eiuque cognitione proueniant, ipsius imagines esse distinemus.

4. Nota quarto imaginem realem naturalem, quæ ad præsens attinet, debere à suo exemplari physice procedere. Ratio est: quia huiusmodi imago realis naturalis, de qua hic, solum inuenitur in filiis respectu parentum, qua talibus. In iis autem qua talibus necessario generatio, & processio vnus ab alio in fieri intercedit, in factu esse Filij supponitur. Secundò concors est Patrum sententia; Aug. quæst. 74. ex lib. 83. ait ideo vnum omnium alterius oui, quod colore, & figura ad amissum refert, imaginem non esse, quia ab ipso non procedit. & lib. quæstionum super Deuteronomium, questione 4. pluresque Patres recitatis cert. 1. Adde Ambros. 1. de sine ad Gratian. cap. 4. immediatè ante verba, quæ ex ipso eodem cap. dedimus cert. 1. n. 4. ad imaginis realis, nempe naturalis rationem requirit, quod sit egressa de Patre, egressa de fonte. Hilar. 7. de Trinit. col. antepenult: *quod imago, & proficit de Deo Patrem unigeniti Dei significet naturam significet autem, ut forma, & imago, inuisibilis Dei.* lib. 9. col. 2. *Perfecta unitas perfectam imaginem declarat.* Repetit lib. de Synod. ad 3. & 7. can. oriental. Huius autem processions ad realem naturalem imaginem requisitæ defectu Cyril. Alex. 1. thesau. cap. 9. med. de Filio aiebat: *Non voluntatis diuine, sed ipsius Patris imaginem esse.* nempe realem naturalem. Intentionalis quippe voluntatis, & communium imago este idem de causa. Anselm. cap. 29. 30. 31. 60. & 61. similitudinem pro imagine usurpans (ut alij Patres, Scholastici solent) negabat *Et cum esse sui, spiritus s. & creaturarum similitudinem, quæ omnia de influxu physico potentia generatiua Patris certæ, ac perspicua sunt.* Noster autem Ruiz d. 64. sect. 2. n. 12. contendit etiam ab exemplari tanquam ab obiecto cognito debere imaginem realem naturalem procedere influxu obiectiua, nimirum, & intentionali.

6. Nota verò quonid contra ipsum, realem imaginem naturalem à Parentis, tanquam exemplaris, cognitione nullatenus pendere. Ita primarij Theologi citati ab ipso Ruiz ibidem. Probatur: quia exemplaria imaginis realis naturalis sunt Parentes, qui causæ naturales sunt suorum filiorum, quos sui omnino immemores naturali impetu generant (sæpe enim cum sui memores sunt, sui memoria, sicut, & oblitio impertinenter se habet, ut geniti sunt vel,

vel non sint naturales reales imagines ipsorum. Dices: sicut causæ naturales agunt propter finem, quia in eum ab autore naturæ aguntur, qui vnamquamque in suum effectum ex eius cognitione, & intentione agit: ita & ex sui naturalis exemplaris cognitione naturales causæ filiorum parentes agere dicuntur. Contra: quia causæ naturales non nisi improprie propter finem agere dicuntur, quia impetu, & exigentia effectuum in illos feruntur, sicut voluntas intentione, ac desiderio in finem trahitur; atque in eo impetu, & exigentia, neque leue est simulachrum cognitionis sui: unde neque improprie, & imitativè ex sui cognitione operari causæ naturales dici possunt. Probatur secundò: quia Filius æternus non procedit ex cognitione Patris, cuius tamen tanquàm exemplaris naturalis, est realis naturalis imago: ergo de ratione imaginis naturalis realis non est procedere à sui exemplaris cognitione. Negat antecedens Ruiz: quia cognitio Patris est ipsamet Filij processio. Contra: quia, licet cognitio, qua Filius procedit, realiter Patris, sicut, & aliorum omnium cognoscibilium, cognitio sit: est qua cognitio Patris formaliter, processio Filij non est: cum è solius essentia cognitione Filij, & Verbum quarto modo dicendi per se procedat, vt d. 3. latè probabamus: sed qua processio Filij est productio imaginis realis naturalis Patris: ergo Filius, qua imago realis naturalis Patris non procedit ex cognitione Patris exemplaris.

7 Nota sextò: ad rationem propriam solius imaginis realis naturalis, qualis per generationem fit in filiis requiritur identitatem in natura, eoque strictiorem, quo perfectior generatio est, nemini adueratur. Recentiores enim citati pro opposito à Ruiz sect. 1. n. 1. solum negant de ratione imaginis vniuersim esse identitatem in natura; & bene: quia intentionalis, & artificialis id non requirunt, vt patet: quare dum vniuersim Ruiz identitatem naturæ ad imaginem exposcit, errat, quia vel solam realem naturalem agnoscit, ac reliquas negat (vt expressè negat artificialem propriam imaginem esse n. 1.) vel pugnantia docet. Probatur conclusio notata ex Athanas. sæpe, præcipue quinque orationibus contra Arian. probante ex ratione imaginis Filij cum Patre consubstantialitatem. Hæc tantum dabo ex orat. 3. *Quis audebit caritatem alienam dicere ab hypostasi Patris? id est substantia. Naz. orat. 36. 4. de Theolog. vers. fin. Imago, ut eiusdem substantia cum Patre, & quia ex illo est; non autem ex hoc Patre. Hæc siquidem imaginis natura est, vt exemplar suum imitando referat, quamquam hæc in Filio, exemplar suum expressus refert: illic, in pictura, enim rei viue, ac motu prædictæ mortuæ, & motus expertæ imago est; hæc autem viue exemplaris viua quoque effigies, multoque minus à Patre differens, quam Seth ab Adamo, filijque omnis à parente suo. Basil. hom. 15. de fide med. Filius omnia est, quæ Pater est, secundum ipsius domini vocem dicens: Cuncta quæ habet Pater mea sunt. Reuera namque imaginis sunt omnia, quæ in prototypo, siue exemplari existunt. Vidimus, inquit Euangelium, gloriam eius, gloriam, quasi vniuersim à Patre, hoc est non ex munere, aut ex gratia, sed ex naturali communitate patriæ diuinitatis. & r. contra Eunom. longè à med. Imago viuens, imò ipsa vita, non figuræ similitudine, sed in ipsa substantia identitatem referens. Repetit 4. lib. post inir. & lib. 5. sub tit. 6. longè à med. & epist. 43. ad Nyssen. circa fin. Filium paterne hypostaseos (id est substantiæ) formam, & caractèrem appellat. Cyrill. Alex. 1. de recta fide ad Theodos. ait filium esse imaginem subsistentem, sicut prototypum: quia nemini dubium esse potest imagines ita per omnia effectus esse debere, sicut ipsa prototypa. Ac r. thesaur. cap. 9. sub inir. Imago Patris Filius est: & in se ipso Patrem ostendit. Quæ vltas poterit in alia natura aliam inspicere.*

8 Ambros. de Incarnat. Dominicæ sacram. cap. vi. circa med. Si multi similes, cur solus Filius imago inuisibilis Dei dicitur, & caractèr substantiæ eius? nisi, quia in eo naturæ eiusdem unitas, & eius maiestatis expressio est. Alia enim secundum imitationem similitudo, nempe artificialis, alia secundum naturam. Atque in id ad Hebræos 1. Imago substantiæ dicitur, imaginem dixit, quod alio loco formam nominat. ubi ait: Quis cum in forma Dei esset. Forma videlicet, vel imago vnam delecta-

rat essentie equalitatem. & in cap. 22. Luc. 9. 2. sub inir. Solus Christus est plena imago Dei propter expressam in se paterne claritudinis maiestatem. Repetit 1. de fide ad Gratian. cap. 4. Hilar. de Synod. col. 6. ad can. 1. orient. Imago itaque est rei ad rem coequandæ imaginata, & indiscreta similitudo. Est ergo Pater, est & Filius: quia imago Patris est Filius: & qui imago est, vt vere imago sit, speciem necesse est, & naturam, & essentiam, secundum quod imago est, in se habere authoris. Confirmat fufius ad can. 12. quem imitatur Epiphanius. hæref. 73. circa med. Concil. Ephesin. in 1. confess. fid. post med. Propter vnam, eandemque substantiam imago, & caractèr, splendorque gloria eius existens. Concil. Alex. ep. ad Cyrill. Alex. 10. inter huius epistolæ, approbataque ab Ephefino: Propter eandem, quam cum illo, Patre, habet essentiam, imago, & caractèr. Tandem S. Thom. q. 35. art. 1. corp. Non quecumque similitudo sufficit ad rationem imaginis, sed similitudo, quæ est in specie rei, vel saltem in aliquo signo speciei. Signum autem speciei in rebus corporeis maximè videtur esse figura; vt ideo Filius figura substantiæ dicatur, vt in eo, in quo diuersus est Filius hypostasim referat Patris de reliquo sibi consubstantialis. Ratio autem est facilis: quia agens naturale generatiuum, qua tale simile in natura producit: quare, quo perfectius est, ac generat, similitudinem in natura perfectiorem in filio ponet, vt satis multis ostendebamus d. 3. attingitque Naz. recitatus n. 1. Contendit autem Ruiz sect. 2. hanc similitudinem in natura vi processiois formaliter ponendam in filio, siue naturali imagine esse eo sensu quo reiectum à nobis est d. 3. cum de Verbi præ Spiritu S. filiatione ageremus. Licet alio sensu verum sit, vt processiois per generationem poni in filio similitudinem naturæ paternæ; quia realis processio, qua realiter ponitur, essentia sua cum similitudine Filij in natura ad Patrem connectatur.

CERTAMEN III.

Veritatis catholice ratio, & vindicatio.

1. **E**licitis de imaginis natura probatur facilè conclusio: imò iam est probata in notatis. Pro rudioribus tamen sic erit ratio instruenda. Sola filij persona procedit summè similis in natura diuino exemplari, ac principio suo, nempe Patri: atqui imago naturalis diuina illa solùm est, quæ summè similis diuino suo exemplari, ac principio procedit: ergo sola Filij persona est imago naturalis in diuinis. Prima propositio probata est d. 3. q. 2. vbi ostendimus Filium præ Spiritu S. Filium esse, quia ipse non autem Spiritus S. summè similis est suo principio, nempe Patri. Pater autem, atque essentia à nullo procedunt. Quare nihil, nisi Filius, summè similis suo principio in diuinis est: quod autem summa similitudo ad rationem imaginis naturalis in diuinis requiratur probatum manet cert. 1. n. 7. & 8. ac rursus probatur: quia si de ratione imaginis naturalis est similitudo identitatis in natura, de ratione summæ perfectæ imaginis naturalis, cuiusmodi diuina est, erit summa similitudo in natura. Porro de imagine naturali Filij solius ratio hæc solidior est aliis omnibus, quæ iuxta suas sententias de propria filiatione diuina afferunt Vasq. Soar. Ruiz & Thomistæ, imò hæc tantum solida est. Confirmatur: quia imago realis naturalis Patris idem prorsus, quod filiatio, est in diuinis: ac filiatio solùm competit Filio: ergo, & ipsi soli competit imago realis naturalis. Verum aduerte hac imaginis ratione solius Patris imaginem esse, sicut solius Patris Filius est.

2. Quoniam autem Patres de Filio etiam solam imaginem esse Deitatis, & communium afferunt, cum quibus identificatur, & à quibus tanquam à Patre, atque naturali exemplari non procedit: aliam imaginis rationem propriam Verbi ex enumeratis debemus assignare, atque filio propriam statuere. Ea autem est ratio imaginis intentionalis obiectiue, quæ est ipsamet ratio Verbi, & locutionis in facto esse, quam propriam esse Filij, ac secundæ personæ monstrauimus q. 2. Licet enim diuina essentia imago intentionalis sit omnium quæ suæ quæque

quaque ordine representat primariò, secundariò; aut non, vt Verbum, & locutio in facto esse: sicut eadem, eodem etiam ordine, obiectiùe representat Verbum: quia nec realem respectum dicit ad loquentem, quem Verbum, & locutio in facto esse dicit, vt docebamus q. 2. cert. 2. licet, quia imago intentionalis ab eo tanquam ab obiecto, & exemplari representatq. nec procedat actiùe, neque obiectiùe pendeat, vt ostendebamus cert. 2. n. 2. & 3. itaque Filius in quavis imaginis duplicis personalis, ac suæ propriæ, quam habet, respectum ad Patrem, seu primam personam dicit eundem realiter, diuersum tamen formaliter. Quia imago enim intentionalis obiectiua respicit Patrem, vt loquentem, & cognoscentem; proceditque formaliter per intellectum, & cognitionem: quia Filius verò respicit formaliter Patrem, vt generationis principium communicationis essentia: ad quod materialiter se habet processio per intellectum, sicut, & ad rationem Verbi processio, quæ sit essentia: secundæ communicatio.

3 Ex quibus constat vtramque imaginis rationem Verbi personalem, ac propriam relatiuam esse ad Patris personam. Alteram, nempe naturalem, tanquam ad exemplar quod solum modo refert; alteram verò, nempe intentionalem, tanquam ad loquentem, non autem tanquam ad exemplar, & obiectum representatum, quo omnis æquiuocatio argumentorum pro catholica veritate certantium Scholasticorum profusè est relegata, & quæstio implexa valde inter illos ad plenâ lucem explicata. Altera verò etiam quæstio, quorum exemplarium sit Filius imago? profligata ex dictis etiam facile fuerit. Nam de naturali imagine solus Pater, vt dixi, exemplar erit. De intentionali verò primarium exemplar essentia sola, & cuius solius cognitione quarto modo dicendi per se Verbum procedit, vt d. 5. monstrabimus: secundaria verò Trinitas tota, etiam Filius, ac Verbum ipsum, vt cert. 2. n. 2. expressit Chrysof. atque Athanas. *Vna imago inuisibilis est Trinitatis.* aiebat primo de vnitæ deitate longè ab init. Insuper, & creaturæ omnes, in quouis statu, quorum omnium Verbum obiectiua representatio est, vt sæpe diximus. At inquires, ergo scientia diuina erit etiam propriè imago intentionalis in diuinis, nec solum Filius. Nihil admittet absurdum, qui consequentiam admittat, cum ratio imaginis duplex filio personalis, atque intenta à Patribus assignata iam fuerit. Sed negari facile potest. Cum enim prima imago, artificialis fuerit apud homines, ex quorum vsu ad imaginem diuinam nomina Deus assumpsit: atque illa imago, & representatio obiectiua solum sit, ad formalem representationem imaginis vox translata, atque vfitata à Patribus, & Scriptura non fuit, quæ non per se, sed per accidens obiectiùe representat; neque actiùe procedit ad loquentem.

4 Obiicit Durand. De ratione imaginis est similitudo, quæ in personis est identitatis in essentia. Hæc autem vera, & realis esse in eis minime potest, imò neque realis imitatio, quæ etiam de ratione imaginis est: quia eiusdem ad se ipsum vera, & realis similitudo, aut imitatio esse non potest: ergo in diuinis vera, propria, ac realis imago esse nequit. Confirmatur: quia similitudo imaginis in diuinis non attenditur secundum personalia, & relatiua, sed secundum essentialia solum iuxta S. Thom. q. 35. corp. ex Aug. 5. de Trinit. cap. 6. fin. & lib. 6. cap. 4. post med. dicente: *æqualitatem, aut inæqualitatem in diuinis non attendi secundum relationes.* Confirmatur secundo: quia similitudo ad realem naturalem imaginem requisita in diuinis est identitatis in diuina, vt ex cert. 2. n. 7. & 8. clarè constat: personalia autem in diuina entitatem non habent. Vergeo ex Nyssen. lib. de differentia essentia: & hyposthaf. ver. fin. quia, si est Filius ad Patrem similitudo in hyposthaf, nec solum in essentia, vt sit Patris imago: ergo Filius debet esse Pater, & innascibilis. Respondetur: similitudo est identitatis naturæ, tanquam rationis fundandi, factio: tanquam extremorum relatorum, nego. Sic aiebat S. Thom. similitudinem attendi secundum essentialia, tanquam rationes fundandi. Augustini testimonium non est ad rem. Solum

enim vult personalitates non facere maius, aut minus in diuinis, quia non sunt magnitudines, seu perfectiones, vt supra ostendimus. Ad secundam confirmationem esse requisitam identitatem indiuiduam in natura ad similitudinem, non in personalibus. Ad argumentum Nyssenii respondet ipse sibi, & Basil. epist. 43. pag. vlt. similitudinem esse in hyposthafibus, non tamen tanquam rationibus fundandi: quare non inferri Filium fore Patrem, aut innascibilem, sed habiturum esse eandem essentiam cum omni munere, quod in Patre est, atque personæ diuersæ ab illo absolute communicabile est: id est: secunditate ad aliam personam ad intra. Denique, vt hæc sophismata rideas, aduerte eis omnibus similitudinem impugnari, cum hæc sine similitudine in natura nequeat consistere.

QVÆSTIO III.

De propriis Spiritus Sancti.

Propria Spiritus Sancti numerantur. Primum Spiritus Sancti ratio. Secundum amoris formalitas aliqua. Tertium ratio doni. De quibus suo ordine disputandum erit.

CERTAMEN I.

Spiritus S. ratio propria, ac personalis est persona tertia.

1. Spiritus vox primariò pro habitu respirationis usurpata est, vt notauit S. Thom. 4. contra G. cap. 23. in init. Iob. 2. *Non remansit in eis Spiritus:* cap. 17. *Spiritus meus attenuabitur.* cap. 34. *Spiritus eius, & habitus eius ad se trahet.* Vnde ad alia omnia, quæ halitus spiritum imitantur, significanda extensa vox fuit. Quia enim à corde habitus procedit, eiusque motum indicat, animi etiam motus, siue boni, siue mali, siue in differentes spiritus nominantur 1. Corint. 12. *Discretio spirituum.* 1. Ioan. 11. *Probate spiritus, an ex Deo sint?* Iesai. 11. *Spiritus sapientia: & intellectus.* 2. Corint. 3. *littera occidit, Spiritus autem uiuificat.* ac de prauis speciatim motibus 5. Numeror. *Spiritus Zelotypia: Iesai. 19. Dirumpetur Spiritus Egypti* cap. 29. *Misisti uobis Dominus spiritum saporis.* psalm. 75. *Aufer Spiritum Percipuum.* id est superbia: motum. Similiter: quia halitus aer est, aeri etiam significatio accommodatur, Genes. 8. Exod. 35. psalm. 10. 47. 106. 148. ac sæpius in Scriptura. Quia item halitus vitæ animalium indiuiduus est comes pro vita usurpatur Spiritus, Numeror. 27. Genes. 45. Iesai. 2. Denique quia halitus parum de materia habet, est que inuisibilis, solumque motu percipi potissimum potest, ad res incorporeas inuisibiles, quarumque effectus, & motus tantum in nobis experimur, nimirum spirituales substantias, significandas in primis Spiritus nomen aduocatur. De partialibus, vt animus Luc. 23. & psalm. 59. *In manus tuas commendo Spiritum meum.* & Ioann. 19. *In cruce capite tradidit Spiritum.* De totalibus sæpe in Euangelio cacodæmones immundi Spiritus appellantur: Angeli uero psalm. 103. *Qui facit Angelos suos Spiritus.* atque ad Hebræ. 1. *Omnes sunt administratorij spiritus.* Quia uero Deus incorporea, inuisibilis, excellentissima substantia est, cuiusque motu, & operatione uiuimus, & operamur, per antonomasiam spiritus appellatur Deus. Ioann. 4. *Spiritus est Deus* quæ de omnibus personis diuinis, ac singulis, quæ Deus sunt, ac de Trinitate tota intelligunt Athanas. q. 71. ad Antioch. post med. ac circa fin. & 4. de unitate Deitate contra Potentium circa med. & d. habita Laodicæ contra Arri. Inde etiam Spiritus S. diuinitatem probat Basil. 2. contra Eunom. circa med. ac lib. vrico de Spiritu S. cap. 9. & 10. sub init. atque ex 2. Corinth.